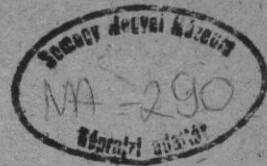

MA-290

Somogyi népszerű mesék
néprajzi adattár

író: Gileusz Sándor

írási ideje: 1963

Tartalom: "Kapóruent néprajzi"

rajzokkal és fényképekkel

20 lap

Felbontás: mutató; Kapóruent

szám: XXVIII

Iratgyűjtő

**MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT**

KISKUNHALASI GYÁRA

Lejtáras
A kötet az egyéni EN 465-00. térlel alól

Somogy Megyei Múzeum
MA-200
Néprajzi Adattár

RIPPL-RÓNAI MÚZEUM
KAPOSVÁR
Telefón: 23474. — Postafiók: 70.

Felsőkaponymenti tájnyelvjárási

1914. évi és napjainkig.

Magyarban foglalja Dombóvár-Kaposvár közötti falvakat, és agrárpusztákat.

A kaposfolyótól délre 10 km, északra 20 km-re Kaposvár, Poponás, Ori, Tászár Sántos Szentbalás Kaposgyarmat-Hajmás, Kaposstomok, Rácégres Kissüfő, Patalom, Kisgyalai Tsal, Somogyzil Kászok, Gyöle, Bate, Kaposkeresztúr, Zimány, Mordós Nagybeki, Kereseliget, Kibekki Kiskerecentúr, Esoma Kaposzabadi, Áttala Nák, Kapospula Dombóvár, közigyei nyelvjárást és népi eltérést, szóhasználatát. A zselé és a baranya-somogyzei közigyek eltérő nyelvjárást.

Zselében simonfa Gyálofa Győreufa Kislak Zselicszentpál Vöröské közigyek eltérő sorvai külön jegyzetre feltüntetve

Somogy baranya zelei hegyi közigyek, Győdre Baranyezsű, Győreszentmárton, Jágónak, Várósdombó, Kaposzekező Csikóstötös közigyek nyelvjárási külön jegyzékre feltüntetve.

Vöröskerecenttel megjelölt sorvatra a túloldalán sorzáim alatti nyelvjárást van.

	helyett	A. A.		mondják
1.	Ablakralücs.		+	Lepistke
2.	Alma.			Oma
3.	Apra.			Apru apru, edös apru.
4.	Anyá.			Muzi Muzika, edös anyam
5.	Akafá.			Azafafa
6.	Agriaróselédek költörkedői ingóira.			Bazsaria.
7.	Apróka.		+	Apra
8.	Muzóra.		+	Muzra
9.	Aprósom.			Apram
10.	Muzósom.			Muzam
11.	Antal.			Antu Antika, Toni Tonika, Tanti Tautika
12.	Anna.			Annus. Anu Anu. Nani, Nania ^{Nauiska} Nava
13.	Altatódal 1914 előtt.			Eurelolinél olivelinél. Aprajinél. dinelinél
14.	Agangoulevő beépitett padka ülőke + küszöb pörök			
15.	András.			Andraska Andris. Baudi, Baudika.

		13.		
16.	Bajusza.			Bajca
17.	Bizikli 1914 előtt.			(Vingli) Vingli
18.	Borjú.			Borzju
19.	Borsza			Borza
20.	Bodralkvár		+	Esetelekvár és-lekni
21.	Bab			borsó
22.	Borsó			cirkorbal-
23.	Borack			Boroc
24.	Bival			Bival
25.	Büz.			Rélti
26.	Batju (ruha) göngyöleg.			Buzyor
27.	Buzgonya.			Krumpli. Kolompér
28.	Baránda.			Baráda
29.	Borotva.			Beretfa. (Heretfa ^{rezen})
30.	Bokrosboróthely.			Zanóc, Csepöte.
31.	Béla			Bélüs, Bélikka, Buci, Bucika
32.	Boklov		+	Lök-lök

1. Szalulécet, ma is mondják Zulieben és a nyugathegyhat járásban.

7
8 Páros. Páros szó helyett Ipa. Kapa. stb. még sokan ma is használják.

20. Bodzalekvár, vagy Csetelekvár még a század elején is nélkülözhetetlen elnicikk volt, és egyben gyógyes is volt vérszegény és tüdőbetegkedő állítólag lépbetegeket is gyógyítottak ezzel, és a piros vérszegényeket is.

32. Broklov. Lök-lök. Attalán élt 1928. 1947 közt. egy nagy nyugdíjas mordonyverető. Ez született tiszta Angol származású. Valahogy idekerült, és mint nagy nyugdíjas Attalán házat vett és telepedett. Attalán falu népe eléggé botyulva, és nem bírták kiejteni, hogy Broklov, hanem Löklök. Ezt Broklov nem türt, hanem Bodos-ra magyarosította a nevet, és néhány gyermeke is Bodos néven szerepel. Azért a falu népe még ma is mondogatja Löklök.

C. Cs.

33.	Citera		Citora
34.	Cserenye		Cserösnye
35.	Cserépkályha		Kanyakályha
36.	Cserépfarék (köblőnag)		Vendégségősnaggyarék
37.	Csütka - Csoma, (csöhameskerél)		Csüta - Csüma
38.	Csütörtök.		Csötörtök
39.	Család		Család
40.	Családom - doot		Családom - doot
41.	Családja Családjuk		Családja Családjuk
42.	Dávidósi.	+	Dávorikóni
43.	Dalolui.		Damini
44.	Diszósajt.		Svástli
45.	Daniel		Dani Danika
46.	Derra - mosléka		Sajta - boska
47.	Dagasitöknő.		Dagantöknő, Kovásrosteknő
48.	Dinnőpántor.		Kanan

E, E'

49.	Ebedelui.		Ebedüni
50.	Egres.	1914 előtt	Tüskeszölő.
51.	Eper.		Épörge
52.	Érziébet. (Börni, Kőrke, Öre.)		Örüké, Kőrüké, Öriébet, Esöre Csörém
53.	Édes.		Édös
54.	Édesapám		Édösapám, éds apám
55.	Édesanyám.		Édösanyám, édsanyám, ésa-
56.	Édesöregapám.		Écsöregapám, écsöregapám
57.	Édesöreganyám.	Nyanya,	Écsöreganyám, écsöreganyám
58.	Ebedelui.		Ebedüni.
59.	Énni.		Önni.
60.	Évés.		Övés.
61.	Engemet.		Engömet.
62.	Égyházközségi adógabona.	+	Lélőkgabona
63.	Engedelmes		Engödelmes szőlő, szőlő,
64.	Évo-ivó mezüst gyakonrendég.		Öszöm - iszom embör
65.	Éltörött.	+	Éltörtént
65a	Éstilepke		Vavorapille

62. A falunépe Gyölk, Nak, Pttala községben,
a 30-as években hasznalta Zavorikbői söt

62. A falunépe Lélökgrabona-nak neverte az egyházi
adót, vagy párbicrnek. Ahol bort is adtak azt
miserbor-nak neverték. Ahol esikét is adtak azt
papicsirkének neverték.

65. Eltörtént helyett, eltörtént.

Nagyberki állomásra 1934 június 15-én 15 órakor
Kárpováról érkező személyvonattal többet magá-
val érkezőt honka István kamasz oláh cigány
szülő. Nagyberki katasztrófától lakos, aki nem
varta meg amíg a vonat megáll. és a magó-
vonatról lelépett. és firamot kapott.

A körözés a helyzinen helyre tette.

A kamasz nívóval levő cigányok mondogatták.
Pistának eltörtént a lába.

En megkérdeztém tőlük, hogy miért mondják
eltörtént? és miért nem, hogy eltörtött?

Azt mondták, hogy ezt így kell mondani,
mert amikor pattanik, roppanik akkor
eltörtött, arntán már így kell mondani, hogy
eltörtént. Azért emlitem meg, hogy ez ilyen
egyszerű népek közt is alakulnak, azókinésch.

F.

66.	fiatalerdő.		Herula
67.	férfi nyári vékonykabát.		Crenci
68.	fejelt csizma	+	Peperüscizma
69.	foltozó süster	+	Peperüssüster
70.	finom illata van		Szép szaga van.
71.	Földiszerecs		Földiszödörnye.
72.	Falkarmoló ideges öregasszony		Falkörmökő öregasszony.
73.	Früstück. (reggeli)		Fölöstökön
74.	fejkeendő.		fejkeszkenyő. (keszkenyő.)
75.	fenyőfa.		Lücsifa
76.	fülbevaló.		függő. függőm, függőd.
77.	ferem.		Feri ferkó, ferike.
78.	fűra.		fűresa
79.	férgesalma.	+	fürgesösöma
80.	fűcán		parány
81.	fejőszék		gyalogszék
82.	fürdőstékno		fördösteknyő. Tekenyo. is givelen
83.	fürödni		förödni.
84.	fütölő		paridéslo. paripa
85.	fergeteg		förmeteg
86.	fűtbal givclött		Podval
87.	férfinyári nadrág		Pantalló
88.	fű kinekafia?	fi.	fijik. Ki fijik?
89.	feslettno		Szajha.

G. Gy.

90.	Garáj		Ganyé
91.	Gatya. (szines mintás, és piszkos)		Bükkfagatya Gatyas
92.	Gerebnye.	—	Gyábla
93.	Golya.		Göla
94.	Gyengegyze fogottember.	-	Gy. Gyarabeli
95.	Gyermek	-	Gyerök
96.	Gyalamb.	-	Tübla
97.	Gyolice	-	Gyilice
98.	Gizella.	Gyiza	Gizelka, Gyirike

68 A szárad elején még gyakran használták a pepe-
69 rus szót. Azelőtt is az agrárkérdések iparosa
vott. és a neve valamilyen a késztmenye neve is.

79. Zseliben is nyugatkepphatiban még ma is
használják. a Fürgecsöröma szót.

		G. Gy.	Gyérus, Gyéruska
99.	Gyera.		Tutyi, Csoropó.
100.	Gyapjuharipapucs.		Gyuri Gyurka, Gyúrica, Gyúra
101.	György.		Gyári Gyárka Gyárka
102.	Gyökér.		Kepe
103.	Gyabonakerent.		
104.	Gyász, Gyásrolni.	Gyász	Jászrolni Jászrol Jászrolok
105.	Gyerefel a padlásra.	Gyere fö a	hiba
106.	Gyabot	Gyabi	Gyabika Gyaborka
107.	Gyémeskút	Südvir	fáskút
108.	Gyüggöl, Gyüggölni	Gyüggül,	Gyüggülni.
109.	Gyalaponya		Gyelszünge

		H.	
110.	Halottashár		Halatoshár
111.	Hová mégyesz?		Hová mész?
112.	Hová akarsz menni?	Hál	akarsz menni?
113.	Hová megysz Te?!	+	Hová mész te?
114.	Hasménis.	+	Csatarikolás
115.	Hehes.		helös
116.	Hagyma fokhagyma.		hajma fokhajma vöröshaj.
117.	Hajymát		Hajmát.
118.	Hűska + Hűskát		Csuka Csukat
119.	Havas kövér ember		Tanyahasi embő
120.	Himlőheges egyen.	Rüskös, Rücök, Ripaschos, Rabcos	zírka csapás
121.	Hélfő - Hétfőn,		Hetfe Hetfen
122.	Hordagy.		Trägeragy.

		J. J.	
123.	Juni.		Junya
124.	Joni.		Junya
125.	Jostván.	Pista Jstök	Csicia, Pityü Pistika, Pityuka
126.	Jren.		Jrenke
127.	Jbolya		(Zibolya) Zibolám.
128.	Jörlef.	Jörka Jörnika	Jörw Jörka Jörnika.
129.	Juliana.	Jüli Julika,	Jülea Juliska. Jürika

102

112. *mig ma is mondjak a veiek, de maal ritkan.*
113. *Attala Golle Nak konigben.*
114.

118. *Iselichen ma is mondjak Esurka*

7. 7.

130. Juh Birka
 131. Juhok Birkak
 132. Jlat jöszap. szépszap.
 133. Jlatos jöszapü, szépszapü.
 134. Jmen-Dman. + Jmejd - Dmejd
 135. Jmitlem mejt. + möj - möjintemiek
 136. Jnos, Jnui Jani Janika Jauika Jauki
 137. Jrakos Részögös Rénöp
 138. Joleges sorány embes. Várottkese forma embös
 139. Juhász-ik. 1914 előtt Jirkás Jirkásik
 140. Jőce gőce
 141. Jng. 1914 előtt Jmög
 142. Jtul-pirül. Jtul-pirül mint a peresütő-
 + asszony

- K
 143. Kavis. Kijecs.
 144. Károly, Kari Karai. Karrika
 145. Kigyó. Kegyö.
 146. Koldús. Koldis.
 147. Káposzta. Káposzta.
 148. Kalbász. Kóbasz.
 149. Kömives, 1914 előtt. Küméhes.
 150. Kö. Köves. Kii Kijes
 151. Kontaris. Kontonás
 152. Kiskoricaszár. Luta. (szár)
 153. Kereszt. Körözt
 154. Keresztelülakoma. Paszita
 155. Kanaál. Kalainy
 156. Kinyhó. Kinyhom. Gyűrestök Gyűyer. (Gyűnglő) Gyűszom
 157. Koma. + Komamirau. Köröntkomam. Körönt
 158. Komaszony. Komamaszony. Köröntaszony.
 159. Kerentsülök. Köröntapam. Köröntanyam. Körönték.
 160. Komaszfin. + Sürgyanka gperök
 161. Komarleány. + Sürgyankalány.
 162. Konyis. Kőnyis.
 163. Kályhaszeglet. Kályhasarok. Szanyasarok
 164. Kendő. Kenkényő. fejkenkényő. ~~fejkenkényő~~
 Zebkenkényő

134 - Zselicben az öregek néha még ma is mondják
135 A hegyháti bán a 80 évesek.

157 Az előv 1914 előtt nagy kultúrára volt a komaságnak
a nép életében.

Nagy tiszteletben tartották, is sok nyelvjáróni
adatok követtek ezt a népszerkezt

Rége a komaság életbe lépésekor nagy tisztelettel
megszóllítás követte.

Ha addig tegyék is egymást de arután magarták
sőt kevertek egymást.

Ébbe még az oldalági rokrok is belekapcsolódtak.

Komáin, Komáin uram, köröntkomáin, körönt.

Komasszony, komaimasszony, Köröntasszony.

köröntapán köröntanyán. A srülöket

Öregköröntapán- öregköröntanyán, Körönt fi
Köröntany 116.

	K.
165. Konyerespajtarok.	Konyerespajtik, konyesbaratok.
166. Karmolui. meg.	Kormozui. mögkörmöste.
167. Komidiarui.	Kantamétarui
168. Kerekesküt.	Tekerösküt.
169. Kabat. télifél.	Dolmány.
170. Kövérhasas.	Pocakos.
171. Kisliba.	Ériba.
172. Kiskacsa.	Kisréce.
173. Kacsa.	Réce.
174. Kálmán.	Kálmán, Kálmika, Kálmányka
175. Károly.	Kári, Kári, Kárika, Káriszka.
176. Kockásterta.	Ésüza.
177. Köp. Köpet. Köpés.	Pök, Pökis, Pökös.
178. Kalendáriumn.	Kalendárijon
179. Kőkény.	Kökönye.
180. Kie	Kijejje

L. Ly.

181. Lük Lyük.	Lik
182. Lyukas	Likas
183. Lámpos	Lángallo
184. Lajos.	Lali, Lalika, Lala, Lajoska Lajri
185. László.	Lai, Laiika, Laskó, Laiika, Laskó
186. Lászlójárású.	Pasogó, Rudalgó, Lötörög, Lötörögő,
187. László elfogyott.	elkerte - kúrtalódik, dott.
188. Liliom.	Lilijon.
189. Lepke.	Pille.
190. Lakodalom.	Lapri.
191. Létra.	Lajtergya.
191/2 Lepke esti.	Vacsorapille

M.

192. Menyasszony.	Mönyasszony.
193. Menyecske. fiatalasszony.	Mönyecske. újasszony.
194. Mihály.	Miska, Min, Miska.
195. Miklós.	Miki, Mikike, Miklóska.

165 Kemeres pajtarok. Könyvsajtók. Könyvbarátok.

Ért csak abban az esetben mondhatk így, ha olyan nagy barátság fejlődött közöttük. és olyan nagy elmélyült, hogy gyakran együtt voltak és is egymásért is ették.

Sok esetben ilyen helyen kitört valami féle botrány. Erre aztán mondta a fatüzelve.

No lám itt van. A kemeres pajtarok. a könyvsajtók a könyvbarátok. És a vége ilyenek.

	M.	Marika.
196. Maria	Maria, Mari Marika, Mari.	
197. Menyhert.	Menyüs, Menyüska.	
198. Meggy.	Mögyy.	
199. Megy.	Men elmen	
200. Memek.	Mömmek	
201. Megyünk	Mögyünk.	
202. Megkarmolui	Möghörmöru	
203. Megkarmolta	Möghörmökte.	
204. Meg edd, ne hagyd meg. + Ödd ég ne hadd ég	Ög, Ög ögyük & mácsikot.	
205. Meg.	Mácsik, Mácsikot	
206. Metélttenta	Pethös.	
207. Mocskos	Mögenték	
208. Megint	Majomot.	
209. Majmot	Szöszmörög, vatat, Kadolász.	
210. Motoszkál. firtat.	Bolondgomba (fütet)	
211. Mérgezgomba		

N. Ny.

212. Nagyfogú	fogaras.
213. Nagyhangú.	Csahós
214. Nyomórúdon lovagló ember. +	Lüdvire
215. Nagyon sok vendég van egy háznál.	Vendégségös ház.
216. Nyári férfi nadrág.	Pantalló.
217. Nyújtalan venekedő öregasszony. falkörmozó öregasszony.	
218. Nyúrágy.	Trögerágy.

O. Ö.

219. Onan-amonau.	+ Onajd-amonajd
220. Ottó.	Otti, Otika.
221. Ötlük - bottlik.	Csötlük - bottlik, Csöntörög.
222. Öröklui, Öröklui.	Örletui, Öletui.
223. Örülui	Örüni.

204.
205

Ejölle vidékén mondtaik lejtovábra.

209. Lúdvica, nyomórúdon lovagló ember.
Ért olyan titokrator lénynek képzelték a régick.
Látni csak augusztusban lehetett látni kemencetilo-
lás idején. Széptiszta derült este az udvar köz-
pére pozdorjára kifeküdni, de csak egynek szabad volt.
az udvaron feküdni. Éjjel 11. és éjjelkört az égre nézni
kb 8-13 méter magasságban nyomórúdon száll a Lúdvica
fiófi kériben. Gyűrűs feketét forik. forott.
Gyerkor a nőnek aromál felkelni és berohanni a
lakásba, mert nagy veséj vart reá.
A fekete zanjét a Lúdvicától orapfelkelté után
örvetsakarítani és clánni.

Régi hiedelem

210. Zueliben napjainkig beszélték
régén miszt is

P.

224. Parányi.	Picing. Csüpet. Csöpsög. picingke
225. Padlás-ra.	Héba.
226. Pacsirta.	Pacsirta.
227. Pelyva	Pojva.
228. Primás. 1914 clött	Pirimás.
229. Pityar.	Pitar.
230. Poesolya.	Poeséta. Kötyma, Hibare. zombik.
231. Péter.	Peti Petike. Péterke. Pétyö.
232. Pál.	Pali Palika. Palkó. Palkókám.
233. Pernye	Sziporka.
234. Pordorja	Pardorja
235. Próba. 914 clött	Tróba. Tróba szörönes
236. Próbálni.	Tróbáni. Tróbálon. Tróbálja.
237. Pápir.	Pappiros.
238. Pentel.	Pentöl.
239. Péntek.	Péntök.
240. Petrexizem.	Petrexizom.
241. Pavilon	Plavizom

R.

242. Rézsésarató.	Kepésarató.
243. Rétes.	Reetes
244. Rihes.	Rihes
245. Retek.	Retök.
246. Rethes. pinkos.	Rethös morkos. szemyes.
247. Remonda.	Vimüstrált. kidobott.
248. Ribizke. Ribizli. +	Réböli.
249. Régen.	Régön.
250. Roskadozik.	Rogya.
251. Roskad.	Rogjik.
252. Rea tesri.	Ra tözri.
253. Rozália.	Rózi. Rozika. Róza.

248 Zulini tájzólás. Rébörli ma is

S. Sz.

254. Sorány. Görhes
 255. Sertésragas. disznóölés.
 256. Sarló. sarró. saaro.
 257. Seta-módikál. Seta-mórikál
 258. Sarga. Sargo.
 259. Sivar. Sijár
 260. Sparherd. takarék. tüzhegy. Porhel
 261. Sertés. ~~csak~~. csak disznó. Südő.
 262. Sertésanya. kan) göbe. kang
 263. Sörvirog. Sapajog.
 264. Sonka. Sünka.
 265. Sonka-csülök. Sünka-csánk.
 266. Sepítés. Sepődelém.
 267. Selyem. Selém.
 268. Sarogla. 1914 előtt Süröggya.
 269. Sargya. Sargya.
 270. Sit. Sirok. Rén. Rejok
 271. Skatulya. Kátula. Iskátula.
 272. Spárga. Papét. papit.

Sz.

273. Szalma. Szóma.
 274. Szikra. Sziporka.
 275. Szikvarik. Sziporkarik.
 276. Szolid. Szolid. Szölid. Szöled.
 277. Szimü. Szin. Szimü. Szin.
 278. Szine. Szime.
 279. Szövetni. vásznat. Szüfetés vásznat.
 280. Szilva. Sziva.
 281. Szeglet. Szegletes. Szöglet. Szögletös.
 282. Szappan. Szappany.
 283. Szappant. Szappantot.
 284. Szemérgelőeső. Zebörnyelőeső.
 285. Szanatórium. Szanatórijom

	T. Ty.		
286	Tyink.	+ Tik.	Tihtyrik. Tikotok.
287.	Tyinkot.	Tyinkom.	Tikom. Tikot. + Tikigaim. Tikod.
288.	Tejas.	914 elött sokan mondtaik.	+ mony.
289.	Tyinktojas.	Kacuntojas.	Tikmony. Riee mony.
290.	Talan.	+ Taland.	
291.	Toruyot.		Toronyot.
292.	Teperko.	Töpartju.	Pöre. Pököm. Pörcöd. Pörünk. Pöristö.
293.	Teperöt.		Pörcöt.
294.	Terhesassony.	+ Vastapassony	
295.	Tereria.	Tera, Teris.	Teriska. Terike. Teriska. Teriskänk.
296.	Teriz ^{nemi} .	Terizi nemü.	Terizi mama. Terizi laiy.
297.	Tulipan.		Tulipand.
298.	Tekuo.		Tekuyo. Tekuyo.
299.	Teli rövidkabát.		Golmiany
300.	Tojötynk.		Monyastik. (ma is)
301.	Tölgyes.		Feth Tölös.

	U. U.		öröparian orszaga
302.	Ujrokonok.	it	hehtek beallitaban.
303.	Utolsó		utolsó.
304.	Undok.		Esömöllet.
305.	Utálat		leokadnivalo.
305/a	Uborka		Küborka

	V.	
306.	Vakablak.	Vaklik.
307.	Varaszkos	Virinskös.
308.	Villa	Vella.
309.	Villakei	Vellakei.
310.	Vonat 1914 elött	Görös.
311.	Völgy.	Vögy.
312.	Vernökoiar.	Veka

286 Tík még falun most is csak túlyomó
87-88. rében mondják

289 Tikomány Tófal helyett 1914 előtt mondták
a régi öregek

290 Talain Taláind Zuhiben ma is.

294. Terhesasszony helyett vutayasszony.
1930 ig csak ervolt a szegények

302 Nyokronok, nót gyakran hallottuk a város elején
1930 ig. Ez a változás beállott keresztelés, bérmelei
is hársásig estén. Ez nagy vita-ra adott okot.
Ébke belekapcsolódtak az oldalsági rokonnak is.
A helytelen beállítás csak legfőképpen hársásig
estén állott be. Az újris szüleib az oldalsági
rokonok, kórkülmöbrigg nélkül. Öregapáink
öreganyain nak szöllitotta. Ez itt még ma is
olvat a falun. Néha nevetéges is. mert az
újris testvéreinek pár év kórkülmöbriggel
öregapáink öreganyain nak kell szöllitani.
A sok közül egyet meg említek. (Simonfaiak
Bogyók István 22 éves földm ifjülegény elvette
Pera Juli 17 éves lányt. Bogyók István János testvére
45 éves volt ekkor. a menyasszony apja 38. az anyja 35 éves
Bogyók János ettől kezdve te öregapán. te öreganyai
a Pera hársásig meg új szöllitotta János bátyain
lányja. Ilyenféle kiütközés itt gyakori.
Itt még az a felfogás általános.
Az ide betelepedett más vidékiek, mondják

Ez itt az öregapáink országa. Pl.
Hegyhátiak hallottain. Sógor. Sógorbács
Nász. Násúnak. Násypapa Nászmama
Sógornéni. Ez hegesebb-beállítás.

313. veselkedő
 314. Veselkedővénasrony.
 315. Vándor.
 316. Vándorló.
 317. Vénhas.
 318. Végbildndörödés. (aranyér)
 319a Vitatható sokat esvegyő
 bőbeszédű fiatalos

✓

Izgága férhetetlen.
 falködnyő öregasrony
 Csatanguló, Zalambuló, Szédölő,
 Liamborgó, Soukolyrödő, Hácúli, Jaluro,
 Tahavikolás.
 Végbél tubatójas.
 És arafinta. Satraféruő

	Z.	Zs.	
320. Zingori.			Sützori, Zúbrák
321. Zebkendő.	1914 előtt.	Z. kihappa.	epkendő, ebkeskenyő.
322. Zajtójas	(egyesek)		éptójas.
323. Zöldríp.			Öcsér.
324. Zajtójas.	1914 régen.		Zajtikamony
325. Zriza	—		Zrizi.

Zselic vidék. eltérő nyelvi formákra

Hutal.	Huti. Tanti.
Naca. (kislányoknak)	Naca.
György.	Gyúra.
Kálmán.	Kálmány.
Péter.	Pétyó.
fürgesalma.	fürgesösöma.
Ribirli.	Réböeli.
Gesténye.	Gestönye.
Szedes.	Szedönye.
Düskalkodni.	Düspákkodni.
Hurka.	lurka.
Gyümölcs.	Gyümölcs.
Tehénpiéstor.	Béres. (saját legeltetés).
Náspolya.	Leponye. Lesponya.
Borack.	Boroc.
Tuen-onan.	Tunajd-onajd.
amonan.	amonajd.
Abakzalulci-	Lepicke.
Mogyoró.	Magyaró.
A bort megfokmivörzik.	A bort möggrádorülük
A tejszíntartalalmat fokmivörzik.	A tejet möggrádorülük.
	A tejes a borellenörök.
Italja	Halli
Látja	Láti.
Szilveszterest.	Bédeste
Halatoshár.	Halatoshár.
A nagyserépkorsó.	Vendérségős nagy korsó.
A nagy köblőcserepfarék.	Vendérségős nagyfarék.
Ahol valamilyen okból sok vendég van.	Vendérségőshár.
	(Itt is mondják)
Mertelen.	Citos. Tehemen mertelen citos, litosa kaga
	(Citos a lába, Citos a melle, Citos a nyaka
Talain.	Talaind. ma is.
	Kapromenté től eltérő nevűk.
	eggyékként egyrik a többivel

Somogy - Baranya régi községek.
Hezshati járás nyugati régi megyéjében.

Hatal.	Autó.
József.	Josko.
Terér. öregasszonyok itt is mondják.	Trézi.
Közönséges férfi.	Fettkó.
Közönséges nő.	Périsó.
Erzsi.	Erzso.
Tinske.	Tinok.
Nkarjók.	Nkarik.
Tudják.	Tudik.
Látja. halja.	Lati-halli.
Takarják.	Takarik.
Csingálják.	Csingállik.
Láttuk. Hallottuk.	Lättünk. Hallottünk.
Vittük. Megettük.	Vittünk. Mőgöttünk.
Élhoztuk.	Élhoztünk.
Viaakodnak.	Vijnak.

A mint szárad baranyai tájszólamai.

Öre, Óra. amóra.

A kaposmentésnél egyben tes el
esribkent eszerik.

Kuoposmente täjyjelw-mondatai

Osalidok rokonok edoverie is mepsollitara.

Apa. Apain Apain edosapain. eesapain esapain.
eidsapain maga is keid.

Nagapa. Öreppapain. Öreppapa is öreppapain
haa kee. gyonkee.

Anya. Anyain edosanyain. edosanyain eissanyain
maga is kee. haja kee. wanya

Nagbaini. Öreppatjain. veibätjain. wabätjain. bätjuran
urambätjain öreppaa.

a feknijet. aingon. aingika. öreppaingi. haja kee.

Sögor. Sögor. Sögorom. Sögorobaini. haa kee. Soög.

A feknijet. Nene. nenien. veinenien. veinenie
nenis. veineenis.

Komia. Komain. Köröskomain. hajakke Körösk!

Komassonoy. Komassonoy. Köröskassonoy. Komain assonoy.

Kerentfiu. Köröskfiu. Köröskfi. Kiskörönt. Köröskläng. läi.

Kerentläng. Köröskläng. längkörönt. Köröskläng. längk.

Sögorok. Sögor. Sögorom. Sögorassonoy. Sögoroi. Sögorpösk. Sögorläng

A testv'er. feknijet. aingon. aingikain. aingi.

A fejnöregebb-töwret. Örebbik uran.

A fütalabbat. Kissebbik uran.

A fejnöregebb-nöwre. assonoyon. (or visant mönyon)

fütalabb-nöwrengya. mönyon.

Oldalagi rokonok. Apufisigiak. Jeci baci bätjain

kisbätjain öreppa. nenien. nenikem öske. Jekiem

A hügänak. Mondjak. längöskien. längöskie.

Hira tärsak rülei. Nais. misassonoy. eymarkört.

nagyrülei. Naspapa. naismanua.

Eymarkkori längpajtasok. längpajtasok. längpajtasom

Imeröök is apufiak.

A körönijes is mejiut rokonra mondjak

A rössebnok rokonra nekön nen

Ismerőök és ismeretlenek általános megszólításai.

Hej! Héé! Nyafi. gyerök. lány. möngeske.
Embörök, asszonyok lányok, gyerökök, möngeskek.

Helo-héé. Nyafiak. Nyutók. kapások, kassások bücsősök
lakodalmasok. Öregök embörök.

Huja! Uradalmai pusztákban, a pallis parancsnok errel
jelente éves clött és cite a minika abba hagyását
fristök ebéd nérona, ezt is kiabálták.

Felkiáltó megszólítások.

Héé! Héé! Héé! Héé! Héé! Héé! Héé! Héé!
Kisoda kee? Ki könyv, paralloja kee?

Mögentök. No persze-nopersze. mög-mögintemik
Hát iré mondok. Lám mondok. No persze,
persze-persze. No ládde, nédde. No nédde.
osítik mögentik. Ög ögyük, ödd ög. ne hádd ög
Ög ögyük a másikat, No nédde lassongyák
lassongyák, hossz assongyák.

Régi káromkodások.

A rogya ürse mög. A baji rügya mög. A deuev
ölje mög. A rossz tőrje ki. Ait a kütje faját.
A rossz ögye mög. A fene rügya ki.
A szibataró' rügya mög a libodat
őj arbat az ii lököt.
A rossz-ögye mög a szüfladat.
A fene ögye mög a cimotadat. a cimotadat, aít
A jegesmedve ögye mög a testferödet.
Örek a most ismeretlen régiék. 19 ip

Kisgyermkek becsise 3-4 éves korip.

A szarad elejen mint más említették a fakran
hallottuk ezen állatodalt Bati Foni, Tsal, Gölle, Bün
Engeldinel dinel dineldi. Apajcinel dinel di.

A kisgyermekeket így beírják sorjában leginkább olyan falusi kajla nagymamák.

Hugyalom. Virágom. bogarom. galambom. vajom.
tulipantom bibolam. vörösem. aranyom. gyeimantom.
pürköm bogarom. túrom. süvem. esimotaim. eedővöröm.
Hrauszolam. (kattaromfaoliz. angyalhaj)

Régi ételék 1914 ip.

Dödölle. Gámic. Górhöz. Málé. Kúdar. püpora.
Pitjoka. Sürikrümpfi. Süriborso. Sültgámic. Sültürítök.
Edőskabonta. Savanyókabonta. Húsoskabonta.

Süri bab. iskrümpfi. mindenféle süri előnével.
Pöröspogácsa (Tepertő) Pöröspróza. Gombóc. Gombóc.
Túrós lefőléspörösisüra. mácsik. metiltorta.
Tépfőléstúró. Lúrostojás. rúdotta szaloncukor. Tiklib.
(bura-próza) likaskalács. Kesőce. Lististere. Sópogácsa.
Hammúspogácsa. Aratórétes. Stb.

Régi munkakerkőök.

favágító. favágótűke. Kendőszűjes. tilolás.
Kendőszömas. pihlítás. Kendőgyártás (fémli.)
fogyás. tilolás. Kendőszítalás. Stb.

Régi erkőök fából és cserépből.

fatal. fatányér. főrökabály. övőfakabály. Vapinya.
List és korpa megőztő nagykamél). Booskás. (modlikosdézsa)
Mozlapicka. Mázillótapicka. Varrásverőkűjes
áronvarráshoz. simára levemi a varratot)
Kistűt. nagytűt. Kistűjöt. nagytűjöt. volt kisteknyő
aszteteknyő. díjazsteteknyő. keríteteknyő. mosdóteknyő. Stb.

Főző - cserép és ére edények.

Az ére farrakaknak és a libasoknak háromlába
volt a szabadlúsüléshez viszonyítva. a neve
Tiglifarek. Tiglibabas.

A cserép főző edények.

Cseréplábasok. cserépfarek. a nagy méretűt.
Vendégségőnagyparek. az ivó. cserkorsó borokorsó
buzgóporsó fülén szivóka volt. a nagy korszót
vendégségőnagyporsó. szivóka nélkül. kriptyszi.
a szivóka korszót lücsőkorsó. a szivó nélkülit

bugyogóskorsónak. A csereptányit esertányirnak
cserepohár (bögre) esertálnak az ételstálat.
A lejskönyögöt. Tejsfőrik nek neverték.
Tökcsereperkörik

Még a szarad elején gyakori volt a Tökcsereptányi.
Érett kemény paraszttök, öt keltívágra megfősték,
és a belét húmat kivették, és más kérem volt a tök-
csereptányi, a nagyobb tal volt.
- A lopitökből ún. hébis, ezt keltívágra tolvás és
bögre készült. A kúbaistök vagy kobaktökből. Kúba
és keltívágra bögre készült.
Érett voltak az olcsó és celszerű használatilagok.
Voltak olyan ügyes faragók és pártorok, ha éppen tár-
gyakra szép mintákat karcoltak.
A nevért tárgyakra leginkább csak szegényebb
családok agrárcsaládok szellősek és, sok gyermekes
családok használták.

A kiskapú.

A kiskapú szerepe, régtől majdnem napjainkig
a falusi népiéletben fontos tényező volt.
Volt olyan egyen aki élete nagyobb részét a
kiskapuban élte. Öreket nevétek.
Kapucime, Kapulako, Kapufickó, Kapu nyelve.
Kapu rikkantó, (mert erre nem mondják kúrjantó)
Kapu pletykázó, Kapu pletykás. Stb.
Egy kiskapú nőta 1905 től.

Arok árok viresárok
Mindem este a kapuba ki-kiállók
Fellekintek a csillagos égbe
Bzler rikkantók a sötétjébe de este, este.
Az öregek itt beszélgettek pletykáltak, adtak
ettek, A fiatalok itt daloltak szövegeknek nevet-
ettek beszélgettek. A haragosok itt leskelődtek
gyáva és le is ütötték egymást. Kapu betyár.

Este későn a hársámlaudok fiatalok
magára hagyták. A jezsuiták is amekkor itt
még is kezdtek a korai hársámlaudot, és ennek követ-
kezményei is voltak.

Ennek sokféle epizódja és százhajományos voltak.
idevonatható részletei vannak voltak.

Zárólekül közlöm

Felsőkapormentén. Httala, Esoma, Gyöle, Nak. Köz-
vetlen leffürőben beszélték 1914 hiberni előtt.
Esomán, Httalain túrtak a szavakat. heu-men,
Gyöle, Nak, hön-möi.

A néptanulók és a kántorok járják a falut és külön-
ben oktatták a népet a helyes beszédre.

Gyöllen Fekete Árpád kántor, - Fekete Titván írő
apja volt. 1897-1911 közt.

A iskolai nyelvtanóráin. Pl. Geres József mondta
az unokájának. Ferki nőgy nérd Ög a loakat.
Az alszregor Püska Ferenc volt tanuló mondja
a nagypapának. aki az istálló végén feküdt
és öregapám kezé kee fő. Szijártóék szöke
piros máshajúk örszetörté a vendégségős nagy-
farsokat artán ösi a porót.

Gyöl kee fő a lieka. Mondja a kántortanító
Hé most ert egy városi ember hallotta volna
hát nem értette volna még. A helyes mondata
Édes öregapám kezén fel is jöjjön fel a padlásra
most Szijártóék vörösmáshajúk örszetörté a nagy
cserepfarsokat és eni a topörttyüt. (Topörtöt.)

Ért még is értette volna a városi ember.
Az 1914 es hiberni epizódra átformálta a népi-
nyelvet. Azonban még napjainkban is, lényeges
különbség van a beszédformákban.

Nagyberki 1963 augusztus 21.

Gelenics Sándor
néprajzkutató.

Ezt követi a népszokások
gyűjteménye, amely sorosan
öröktartozik ezzel.

G.